Hellevi Ikävalko
Valiokuntaneuvos
Valtiovarainvaliokunta/Sivistys- ja tiedejaosto

HAKEMUS 15.10.2021

Kemijoen kulttuurituki ry hakee tukea 42 120 euroa Lapin kamariorkesterin Kansallisoopperan vierailua varten syyskuussa 2022.

Taustaa

Vuonna 2017 perustettu Kemijoen kulttuurituki ry vaalii Lapin kulttuuriperintöä kulttuurin ja taiteen avulla. Yhdistys on järjestänyt oopperasta erillisellä rahoituksella muiden muassa teatteriesityksiä. Ensimmäinen niistä oli vuonna 2019 ensi-illassa ollut kamarimusiikkia ja teatteria yhdistävä Minä ja Manueela -näytelmä, jota esitettiin Rovaniemellä ja alueen kylissä yhteensä kymmenen kertaa ja se keräsi 700 katsojaa. Toisen yhdistyksen tuottaman näytelmän Kaksi äitiä ensi-ilta oli 8.9.2021 Rovaniemellä. Esitys kiertää yhdeksällä eri paikkakunnalla Lapissa.

Yhdistyksen tuotannon painopiste keskittyy seuraavaksi Rovaniemellä syyskuussa 2022 kantaesitettävään Karvalakkioopperaan Korundi-salissa Rovaniemellä. Oopperan orkesterina on kansallisesti ja kansainvälisesti arvostettu Lapin kamariorkesteri John Storgårdsin johdolla. Lapin kamariorkesteri on EU:n pohjoisin (ammatti) kamariorkesteri, joka on esiintynyt monilla kansainvälisillä festivaaleilla muiden muassa Kanadassa, Algeriassa, Itävallassa, Norjassa, Unkarissa, Venäjällä, Ruotsissa, Tanskassa, Skotlannissa ja Saksassa. Orkesterin ohjelmisto on monipuolista ja sen profiiliin kuuluvat lukuisat Suomen ensiesitykset eri aikakausien säveltäjien teoksista. Orkesteri kiinnostaa myös vierailijoita, joita ovat olleet muiden muassa Soile Isokoski, Håkan Hardenberger, Christian Tetslaff, Nicholas Kraemer, Pier Adams, Sabine Meyer, Benjamin Schmid ja Girill Gerstein.

Tavoite

Kemijoen kulttuurituki ry tuottaa taiteellisesti korkeatasoisen ja syvästi lappiaiheisen oopperan Lapin ihmisten koettavaksi metropolien ja perinteisen oopperayleisön ulkopuolelle. Hanke vahvistaa pohjoisen taiteellista identiteettiä: se osoittaa, että kunnianhimoinen ja moniääninen taiteidenvälinen produktio on mahdollisia tuottaa ekologisesti kestävällä tavalla metropolien ulkopuolelle alueellisesti tasa-arvoisella tavalla. Hanke osoittaa, että kunnianhimoinen taide kuuluu kaikkialle ja kaikille.

Ooppera nostaa taiteen avulla esille aikanaan Euroopan merkittävimmän lohijoen eli Kemijoen ikivanhan lohikulttuurin tuhoutumisen. Kun kolmekymmentävuotta eri oikeusasteissa kiertänyt

kysymys Kemijoen kalakorvauksista palasi jälleen lähtöruutuun, Lapista lähti syksyllä 1979 junalla Helsinkiin 42:sta kemijokivarren sodankäyneestä miehestä koostuva lähetystö, joka marssi oikeusministeriöön näyttävän julkisuuden saattelemana ja julisti, että jokivartisten ikiaikaiset oikeudet olivat hautautuneet sodanjälkeisen hyödyn aikakauden alle. Miehet nostivat julkisuuteen vuosikymmeniä eri oikeusasteissa käsitellyn kysymyksen siitä, kenelle kuuluu Kemijoen kalastusoikeus sekä kenen ja kenelle lohikulttuurin tuhoutumisesta aiheutuvat korvaukset tulisi maksaa.

Karvalakkioopperan erityisyys

Karvalakkioopperasta tekee erityisen se, että sen taustalla olevat vuoden 1979 tapahtumat perustuvat tosiasioihin, jotka on tallennettu laajaan dokumenttiaineistoon, jota ooppera hyödyntää sadunomaisen libreton taustalla. Tarinan kerronnassa kohtaavat satu ja poliittinen trilleri, joka ei kaihda absurdejakaan piirteitä. Teoksessa on mukana myös huumoria, vaikka vanhojen elämänmuotojen ja kulttuurin katoamisen traagillisuus kulkevatkin teoksen vääjäämättömänä pohjasävelenä. Yhteiskunnallisesti ooppera sisältää vastakkainasettelua monella tasolla: lohitalonpoika – valtio, kaupunki – maaseutu, vanha elämäntapa – kehitysusko sekä luonto – teknologia.

Yhteistyökumppanit

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan vaatetuksen oppiaine on mukana hankkeessa suunnittelemassa oopperan puvustusta. Lisäksi av-mediakulttuurin opiskelijat ovat tuottaneet yhdistyksen nettisivuille aiheeseen liittyvää taustoittavaa materiaalia. Rovaniemen taidemuseon kahteen isoon näyttelysaliin tulee kantaesityksen aikoihin esille karvalakkioopperan tematiikkaa sivuava Markku ja Jaakko Heikkilän taidenäyttely. Näyttelyssään Heikkilät pohtivat Lapin jokien sielua, rytmiä ja merkitystä alueen ihmisille.

Lisäksi yhdistys tuottaa yhdessä Lapin yliopiston politiikkatieteen oppiaineen kanssa oopperan teemoihin liittyvän seminaarin otsikolla *Lappilaiset konfliktit – kohti ratkaisuja ja selviytymistä? Onko Lapilla malttia tervehtyä?*

Lappilaista historiaa ja nykyisyyttä kuvastavat monet ristiriidat, konfliktit ja jakolinjat, jotka ovat liittyneet muun muassa luontoon, luonnon hyväksikäyttöön, ihmisryhmien välisiin suhteisiin, saamelaisuuteen sekä elinkeinojen asemaan alueella. Näistä konflikteista on vuosikymmenten varrella kirjoitettu ja puhuttu paljon, niitä on tutkittu ja niiden seurauksia analysoitu. Vähemmän on kuitenkin pohdittu, miten näitä konflikteja voisi ratkaista, miten niiden seurauksia korjata, miten luoda luottamusta ihmisten ja ihmisryhmien välille.

Seminaari järjestetään Lapin yliopistolla syksyllä 2022 ennen oopperan kantaesitystä.

Tuotannon rahoitus

Kemijoen kulttuurituki ry on saanut Lapin Rahaston kärkihankeapurahan yhteensä 60 000 euroa vuosina 2018 ja 2019, joiden turvin on tuotettu Karvalakkioopperan libretto ja sävellystyö. Lisäksi yhdistys on saanut vuonna 2020 150 000 euron apurahan Suomen kulttuurirahastolta ja 40 000 euron apurahan opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Saamiensa apurahojen perusteella yhdistys on tehnyt oopperasta tuotantopäätöksen keväällä 2020 ja vienyt oopperan tuotantoa eteenpäin liitteenä olevan selvityksen mukaisesti.

Yhdistys hakee tukea valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja taidejaostolta vuodelle 2022 Lapin kamariorkesterin Kansallisoopperan vierailua ja esityksiä varten yhteensä 42 120 euroa. Summa muodostuu Lapin kamariorkesterin majoituksesta ja matkoista Helsinkiin, päivärahoista sekä kapellimestarin palkkiosta ja harjoituksista Helsingissä. Päätös oopperan vierailusta Helsinkiin tehtiin syksyllä 2021.

Ooppera tulee Lapin kamariorkesterin ohjelmistoon, joten kamariorkesterin omarahoitusosuuden arvoksi koko tuotannon osalta voidaan laskea yhteensä 70 000 euroa. Lisäksi yhdistyksen jäsenten tekemän talkootyön arvoksi voidaan laskea kymmeniätuhansia euroja vuodesta 2017 lähtien oopperan kantaesitykseen eli syyskuuhun 2022 asti.

Esitykset

Karvalakkioopperan esitetään neljä kertaa Lapin kamariorkesterin Korundi-salissa Rovaniemellä 1-4.9.2022. Lisäksi ooppera vierailee Helsingissä Suomen Kansallisoopperassa 9-10.9.2022.

Teoksen työryhmä:

Sävellys Tapio Tuomela, libretto Sami Parkkinen, ohjaus Erik Söderblom, kapellimestari John Storgårds, orkesteri Lapin kamariorkesteri, videosuunnittelu Heikki Huttu-Hiltunen ja Visual Power/Otso Pakarinen, valosuunnittelu Jukka Huitila, pukusuunnittelu Johanna Oksanen/Lapin yliopisto, kuoro Kaari-ensemble, kuoronjohtaja Saara Aittakumpu, tuotanto Kemijoen kulttuurituki ry, tuottajat Olli Tiuraniemi ja Jussi Merikanto. Yhdistys on tehnyt sopimukset osallistumisesta oopperan tuotantoon kaikkien edellä mainittujen tahojen kanssa. Oopperan tuotanto etenee tästä eteenpäin liitteenä olevan työsuunnitelman mukaisesti. Yhteistyössä ovat mukana: Lapin kamariorkesteri, Rovaniemen kaupunki, Rovaniemen taidemuseo ja Lapin yliopisto.

Lisätietoa: www.karvalakkiooppera.fi

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan vierailu Muurolan lohipadolla vuonna 1935:
http://karvalakkiooppera.fi/karvalakkiooppera/arkistojen-katkoista/eduskunnan-valtiovarainvaliokunnan-vierailu-muurolan-lohipadolla-1935/

Olli Tiuraniemi
Kemijoen kulttuurituki ry
Hallituksen puheenjohtaja
Puhelin 0400 695 418
otiurani@gmail.com
www.karvalakkiooppera.fi

Leena Tiitinen
Kemijoen kulttuurituki ry
Taloudenhoitaja

Luettelo liitteistä:

Liite 1. Tilinpäätös
Liite 2. Työsuunnitelma
Liite 3. Rahoitussuunnitelma
Liite 4. Kansallisoopperan lausunto